

УДК 94(438) „1918”: 325.8

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39155

ІСТОРИЧНІ ОБСТАВИНИ І ПЕРЕДУМОВИ ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПОЛЬЩІ У 1918 р.

© В. В. Гайдай

У статті на основі аналізу наукової літератури висвітлена спроба дослідити причини та обставини відновлення державної незалежності Польщі у листопаді 1918 р., простежити основні чинники, які вплинули на відновлення польської держави. Висвітлено історичний зв'язок досліджуваних подій з історією держави і права Польщі

Ключові слова: *Польща, Перша світова війна, суспільство, державотворення, політика, жовтневий переворот, революція, історіографія*

In the article on the basis of analysis of scientific literature is revealed an attempt to investigate reasons and circumstances of reestablishment of state independence of Poland in November in 1918, to trace basic factors that influenced on reestablishment of the Polish state. It is revealed a historical connection of the investigated events with history of the state and laws of Poland

Keywords: *Poland, First World War, society, state formation, politics, October revolution, revolution, historiography*

1. Вступ

Друге десятиліття ХХ ст. стало доленосним для тогочасного суспільства. Ряд подій, що відбулися протягом цього часу спричинили глобальні зміни в суспільно-політичному житті, долі багатьох євро-пейських народів, створили передумови для розпаду старих і появи нових держав, нової системи міжнародних відносин. Політичні рухи і ідеології, що масово виникали на зламі ХІХ–ХХ століть, саме через події 1910–1920-х рр. були втілені в державній політиці багатьох європейських країн і таким чином при-несли суспільству нові державні і політичні режими – реакційні, військові і комуністичні диктатури тощо.

Вищенаведені події були результатом безпрецедентної в історії людства Першої світової війни, яка, на той момент, хоч і за тривалістю була не найдовшою, проте наймасштабнішою, наймасовішою за кількістю військової сили і учасників конфлікту, серед решти воєн і збройних конфліктів. Тому не дивно, що цей військовий конфлікт спричинив сильні соціальні та політичні потрясіння в країнах-учасниках Першої світової війни. Передусім це стосується багатонаціональних європейських імперій – Російської, Австро-Угорської та Німецької, народи яких прагнули права на самовизначення, творити власні національні держави, економічної, культурної, державної незалежності тощо. Революційні потрясіння в Росії у лютому-березні та листопаді 1917 року та її

вихід з війни в березні 1918 року, стрімкі поразки Центральних держав восени 1918 роки заклали підвалини для національного і державного відродження народів цих імперій. Передусім це стосувалося польської нації, яка була розділена трьома державами більш ніж на 120 років.

2. Постановка проблеми

Важливою метою даної роботи є акцентування уваги на тих чинниках, які вплинули на проголошення незалежності Польщі і які або мало-досліджені, або не висвітлені зовсім в українській історіографії.

На зламі 1980-х і 1990-х років для багатьох пострадянських і пост-соціалістичних країн постало завдання у відновленні забутих за комуністичних часів сторінок власної історії. Для Польщі це стосувалося передусім важкого перехідного періоду 1918–1921-х рр., коли відбувалася військова і політична боротьба за польську державу. Для істориків – як польських, так і вітчизняних, оскільки Україна стала стратегічним політичним, економічним та культурним партнером для Польщі, важливо було простежити тяглість традиції державотворення Польщі від найдавніших польських державних утворень – до сьогодення.

Взагалі, ініціатива паралельного вивчення історії Польщі та України (а також Литви і Білорусі) виникла на з'їзді в Римі навесні 1990 року. На ньому було вирішено, що автори та редактори тісно спів-

працюватимуть, щоб якомога більшою мірою можна було врахувати різні точки зору в широкій порівняльній перспективі.

З вищезазначеного вимальовується й актуальність цього дослідження – висвітлити на засадах об'єктивності та історизму всі етапи становлення польської державності – від середніх віків – до 1918 року, акцентувати увагу на традиції і споконвічному прагненні польського народу мати не просто незалежну, а й сильну державу, і таким чином показати, що відновлена 11 листопада 1918 року польська держава була не лише наслідком зовнішніх чинників, а й у глибокій національній свідомості польської нації, національній та історичній її пам'яті тощо.

3. Літературний огляд

Даний період висвітлений в радянській, зарубіжній і вітчизняній історіографії. Це стосується як процесів, що відбувалися в цілому світі загалом – завершення Першої світової війни, повоєнне облаштування світу (Версальська і Вашингтонська конференції), так і в окремих країнах – розпад Російської імперії, прихід до влади більшовиків, громадянська війна на теренах колишньої Російської імперії, створення незалежних слов'янських держав на Балканах та у Центральній Європі тощо.

Що стосується історії польських земель по завершенню Першої світової війни, то і ці події також знайшли відбиток і в польській, і в радянській, і частково в українській історіографії.

Важливо зауважити, що перші праці пов'язані з національним і духовним відродженням Польщі, ідеями відродження її незалежності з'явилися ще до подій 1918 року. Передусім це праці відомих українських громадсько-політичних діячів, зокрема М. Драгоманова, який в своїй діяльності і своїх публікаціях не раз підіймав питання права самовизначеності слов'янських народів [1].

Значний відсоток в історіографії даної проблеми займають марксистські історики, як радянські, так і зарубіжні. Серед радянських дослідників можна виділити праці П. Калениченка [2], М. Миска [3], С. Стецькевича [4] та деяких інших дослідників.

До зарубіжних істориків-марксистів з соціалістичного табору, які досліджували етапи становлення незалежності Польщі та її державного, суспільно-політичного, економічного та культурного життя слід віднести Ч. Козловського [5], А. Кручковського та Г. Яблонського [6, 7]. Якщо проаналізувати основні їхні праці з даної тематики – можна чітко простежити, що головну роль у відновленні незалежності Польщі у 1918 р. вони надають не національному і духовному розкріпаченню польської нації, її прагненню відродити єдину національну польську державу не вищенаведеним зовнішнім обставинам і чинникам, а жовтневому перевороту 7 листопада 1917 р. у Петрограді. Проте, така гіпотеза не позбавлена логічного змісту. Далі ми детальніше зупинимось на цьому моменті.

Серед посткомуністичних польських істориків можна назвати А. Сулиму Камінського, Є. Ключ-

ковського, а також відомого польського дослідника Г. Дильонгову [8].

Серед вітчизняної історіографії історії Польщі міжвоєнної доби характерною є відсутність комплексних та ґрунтовних праць. Особливо це стосується державотворчих процесів в перші роки існування Другої Речі Посполитої, участі в цих процесах громадськості тощо.

Слід виділити дисертаційне дослідження вітчизняного історика Л. Алексієвця “Польща в 1918–1926 р.: особливості відродження національної державності, формування суспільно-політичного устрою” [9]. В цьому дослідженні простежені передумови відновлення державної незалежності Польщі та побудова її основ.

Також окремі моменти дослідження повоєнного облаштування Польщі, суспільно-політичних процесів у ній окреслені в працях сучасного українського вченого О. Красівського [10, 11], зокрема щодо утвердження польської влади на західно-українських землях та польсько-українське протистояння 1918–1919 рр.

4. Відновлення незалежності Польщі в 1918 р. в контексті державотворчої традиції польського народу

На момент відновлення польської незалежності історія її держави нараховувала понад 1000 років, якщо брати за початок польського державотворення т. зв. Гнезненську Польщу – середньовічну польську державу, що почала формуватися після загарбання Малої Польщі Великою Моравією в 877 р.

Утвердження на польському престолі першого короля-християнина – Мешка (Мечеслава) I розпочинає нову сторінку в історії польського державотворення – епоху правління династії П'ястів. В цей період середньовічна Польща дедалі чіткіше почала набувати рис сильної, провідної держави у Східній Європі – після занепаду Київської Русі.

З переможною для поляків Грюнвальдською битвою 1410 року Польща входить в нову епоху – епоху правління династії Ягеллонів, фіналом якої стало укладання 1569 р. Люблінської унії з Литвою що мала наслідком утворення Речі Посполитої [8].

В період Речі Посполитої (1569–1795), як зазначають більшість істориків, якраз і сформувався польський менталітет, прагнення оволодіти державою “від моря до моря”. І справді, слід зауважити, що в цю епоху польська національна еліта зуміла перетворити Польщу в найбільшу та одну з наймогутніших держав Європи. Військові кампанії проти Московії королів С. Баторія в 1579–1581 рр та Сигізмунда і Владислава Ваз у першій половині XVII ст. стали наступним моментом в тяглоті польського державотворення [12]. Саме в той час кордони Польщі набули максимального розширення, на чому робили особливий акцент польські державні і громадські діячі початку XX ст., коли постала нагода у відродженні Польщі.

З 1795 року Польща і поляки, як вже зазначалося, перебували в складі трьох держав. Такий штучний розрив єдності нації і держави не міг не відбити-

ся у національно-визвольній боротьбі, яка, можна сказати, велася польським народом протягом всього наступного XIX ст. Сюди варто віднести й боротьбу за відновлення польської держави під протекторатом Франції у 1807–1813 рр., повстання в листопаді 1830 р. у Варшаві, Познанське повстання 1848 року, виступи у 60-х рр. XIX ст. [8, 13].

Фінальною частиною цієї боротьби була завершальна стадія Першої світової війни.

Практично всі кола польської національної еліти розуміли, що незалежність і, головне, єдність Польщі буде відновлено, незалежно від того, хто вийде переможцем із світової війни.

Серед польських громадсько-політичних діячів сформувалося два табори. Одні виступали за союз з Росією проти Центральних держав, сподіваючись на обіцянку Миколи II об'єднати всі польські землі в єдине автономне утворення в складі Росії. Інші ж вбачали відновлення незалежності Польщі за підтримки Австро-Угорщини, тим паче що серед правлячих кіл останньої ще до початку Першої світової війни виникали думки перетворити габсбурзьку монархію з двоєдиної (австрійської та угорської) на триєдину – австрійську, угорську та слов'янську, зокрема, такі ідеї висловлював наступник австро-угорського престолу Ф. Фердинанд, який, зазначимо, був одружений на слов'янці [14].

Проросійський варіант облаштування Польщі обстоювали ті політичні польські кола, які після 1905 року балотувалися до російської Думи й разом з російськими громадсько-політичними діячами справляли вплив на російську політику. Це угруповання очолював Р. Дмовський – лідер польських націонал-демократів (ендеків). Він створив ще у 1914 р. Польський національний комітет, орієнтований на Антанту. Проте ані в цьому комітеті, ані в самому таборі націонал-демократів не було єдності. Так, Дмовський плекав надії на створення кількох сот тисячної польської армії союзної з російською, водночас, його колеги по націонал-демократичному табору відкидали цю ідею вважаючи її нереальною і формували свої військові загоони – наприклад на Галичині з числа спортивного товариства “Сокіл” [14].

Проавстрійське угруповання очолював Ю. Пілсудський. Пілсудчик не відрізнялися оригінальністю ідей від Р. Дмовського – наприклад вони також ставили за мету створення повноцінної польської армії, але вже під егідою Австрії, створили координаційний орган, який мав об'єднати всі організації орієнтовані на Троїстий союз. Цей орган дістав назву Головного національного комітету. Проте, варто зауважити, що ні перше, ні друге угруповання не досягло помітних успіхів у своїх спільних планах – відновленні незалежності Польщі [8]. Поштовх до активних дій спрямованих на відновлення польської державності спричинили події 1917–1918 рр.

В ході дослідження вже було зазначено що марксистські історики головну роль у проголошенні незалежності Польщі надають т. зв. жовтневій революції в листопаді 1917 року. Це твердження не можна вважати вірним, проте воно заслуговує на увагу.

Справа в тім, що після захоплення влади, більшовики прийняли 12 листопада прийняли “Декларацію прав народів Росії”. В ній, зокрема, визначалось право народів Росії на самовизначення, аж до створення національних держав [3]. Щоправда, як ми можемо простежити з подій 1918–1921 рр. – війни більшовицької Росії проти молодих української, білоруської, польської та інших республік, Москва не дуже прагнула обстоювати задекларовані нею ж принципи.

Проте, остаточно розваливши російську армію, більшовики на кінець 1917–початок 1918 року передрікаючи неминучу капітуляцію Росії у війні пішли на поступки як новоутвореним державам, так і військовим противникам підписавши у березні 1918 року мирний договір в Бресті [2].

Жовтневий переворот в Росії справив сильний вплив на ліві політичні і громадські рухи у самій Польщі, яких на 1917 рік було чимало. Активізація лівих польських рухів вилилася в створенні власних збройних формувань – народної міліції (ополчення), яке мало сприяти встановленню на польських землях “народної влади трудящих мас”. Керівники комуністичних і соціал-демократичних польських рухів, що їх на теренах ще існуючої Росії нараховувалося близько 34, прагнули створити на польських землях мережу народних рад, за зразком тих, що поставали у самій Росії. Проте, поляки не занадто тяжіли до лівих ідей, тому політика лівих партій і їхніх керівників – Ю. Мархлевського, Ф. Дзержинського, Ю. Лещинського не знайшла відчутної підтримки серед польських мас [6, 8].

Після виходу Росії з війни, німецькі і австрійські війська змогли надійно утвердити своє панування на польських землях, які тепер опинилися під їх цілковитою владою. На той час ще не було передумов для поразки Центральних держав у Першій світовій війні, тому певні кола польської еліти обдумували вірогідні плани і кроки спрямовані на досягнення головної мети – відновленні Польської держави. Зазначимо, що на цей час автоматично відпала можливість відновлення Польщі під протекторатом Росії [14].

Окремі польські політичні кола готували збройну силу за допомогою якої планувалося звільнитися з-під німецької та австрійської окупації. Але несподівані зміни на західному фронті, що переломили хід війни, спонукали польську еліту творити вже не лише військові, а й урядові інституції, адже події осені 1918 року передрікали неминучий розпад Німецької і Австро-Угорської імперій. З наближенням поразки країн Четверного Союзу у війні восени 1918 могутній національний рух поляків виявився у заснуванні декількох урядових осередків – у Кракові (Польська Ліквідаційна Комісія), Любліні (Тимчасовий Народний Уряд), Варшаві (Регентська рада і уряд) [8, 14].

6 жовтня Регентська рада оголосила про відновлення польської держави, проте про фактичне її відновлення можна було говорити 11 листопада 1918 року, коли офіційно було завершено Першу

світову війну в результаті революційних подій у Німеччині [13].

Одночасно з вищезазначеними подіями польські можновладці, як власне й польське суспільство – передусім інтелігенція, політичні, громадські та військові діячі розкололись на два табори. Такий розкол спричинило питання облаштування державного устрою нової Польщі. Прихильники федеративного устрою, на чолі яких стояв Ю. Пілсудський, визнавали права національних меншин Польщі – українців, білорусів, литовців право на самовизначення, тому були не проти надати їм національну автономію [8]. До того ж, слід зазначити, що за багатовікову історію Польщі часто практикувався федеративний чи конфедеративний устрій – унії з Великим князівством литовським, Швецією, Україною (Гадяцький договір 1658 р.). Тим паче, самим полякам, які мешкали на теренах Австро-Угорської імперії у 1861 р. було надано автономію [13].

Другий табір, який виступав за унітарний устрій Польщі, очолював вже згадуваний польський шовініст Р. Дмовський. Він зазначав, що до Польщі необхідно інкорпорувати стільки східних земель, скільки можливо асимілювати місцевого населення. До планів прихильників унітарного устрою входило включення до складу Польщі також і Східної Пруссії зі значним, а в деяких районах і переважаючим німецьким населенням [5].

Проте всі ці плани не могли бути втілені в життя, принаймні одразу, оскільки Польща з перших днів свого існування і аж до початку 1920-х років розпочала військові дії направлені на своє утвердження у Центральній та Східній Європі. Передусім це стосувалося війни із Західно-українською народною республікою (ЗУНР), яка розігралася фактично одночасно з датою проголошення незалежності Польщі [10].

Українсько-польська війна в Галичині 1918–1919 рр. почалася 1 листопада 1918 р. збройним виступом проти української влади у Львові об'єднаних польських підпільних військових організацій під командуванням сотника Мончинського. Такі ж місцевого характеру повстання підняли поляки в Дрогобичі, Самборі, Перемишлі та інших містах, переважно користуючись прихильністю комендантів місцевих австро-угорських залог, але вони були ліквідовані на початку листопада 1918 українськими військовими частинами [11].

Активна військова підтримка польського повстання у Львові варшавським урядом і спричинила початок війни між Польщею і ЗУНР. Військову допомогу польському повстанню до кінця 1918 подавала головню польська Західна Галичина, а від січня 1919 – уся польська держава.

Бої у Львові тривали зі змінним успіхом до 21 листопада 1918, доки поляки не досягли чисельної переваги завдяки допомозі, що надійшла їм через Перемишль. Щоб уникнути оточення, командувач українських сил полковник Г. Стефанів наказав українським частинам у ніч проти 22 листопада 1918 залишити Львів. Поза Львовом бої з по-

ляками затяглися на західних кордонах ЗУНР. Українці відбили Перемишль 4 листопада, але вже 11 листопада втратили його знову, що дозволило галицьким полякам тримати безпосередній зв'язок з Краковом і привозити підкріплення до Львова. Перші місяці після виходу зі Львова Начальна Квартира Галицької Армії використала для організації бойових груп, пізніше корпусів Галицької Армії. Уже в першій половині грудня існував польсько-український фронт від Тісної до Хирова і поза Перемишль до Львова, зі Львова до Ярослава і повз Любачів і Раву Руську до Белза і далі, на північ до Крилова на Холмщині [8].

3 грудня 1918 Українсько-польська війна велася за Львів, який українці хотіли відбити, та на західному і північному фронтах, де поляки з початком січня здобули м. Угнів і Белз та оволоділи залізничною колією Ярослав-Рава-Руська, що їм давало базу для дальших операцій. Проте, українцям так і не вдалося досягти в Галичині військових успіхів. Перемогу Польщі в цій війні вирішили у 1919 р. дивізії генерала Ю. Галлера, сформовані у Франції для війни з більшовиками [10, 11].

Військові конфлікти тривали ще 3 роки – до 1921 року, коли незалежність Польщі була визнана всіма європейськими державами і юридично закріплена Ризьким мирним договором. І хоча до політичної стабільності в цій відновленій слов'янській державі було ще далеко, а її доля вирішувалася у військових протистояннях та у високих кабінетах Парижа, Лондона і Вашингтона – без заперечним лишався той факт, що польська держава відбулася.

5. Висновок

Підводячи ризику під цим дослідженням, можна побачити, що польський народ позбавлений власної держави на 123 роки (1795–1918) не втратив за цей період своєї національної свідомості, історичної тягlosti і традиції державотворення. Тому, нова Польща, яка постала в листопаді 1918 року була наслідком не лише зовнішніх чинників, але продовження історії польської державності, очікуваним результатом національно-визвольної боротьби польської нації у XIX–поч. XX ст.

Література

1. Драгоманов, М. Историческая Польша и великорусская демократия. - Женева, 1883; Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским географическим обществом. Юго-Западный отдел [Текст] / М. Драгоманов. – Спб., 1872–1878. – Т. I-VII; Формы национального движения в современных государствах. – Спб, 1910.
2. Калениченко, П. М. Великий Жовтень і революційний рух у Польщі. Листопад 1917 – жовтень 1919 р. [Текст] / П. М. Калениченко. – К., Наукова думка, 1971. – 343 с.
3. Миско, М. В. Октябрьская революция и восстание независимости Польши [Текст] / М. В. Миско. – М., Изд-во Акад. наук СССР, 1957. – 226 с.

4. Стецкевич, С. М. Рабочее движение в Польше в 1918–1919 годах (ноябрь 1918 – июль 1919 года) [Текст] / С. М. Стецкевич. – Л., Изд. Ленингр. ун-та, 1966. – 264 с.
5. Козловский, Ч. Очерки истории польского рабочего движения [Текст] / Ч. Козловский; пер. с польского. – М.: Политиздат, 1980. – 383 с.
6. Яблоньский, Г. Великий Октябрь и независимость Польши [Текст] / Г. Яблоньский; пер. с польск. Т. Манусевич. – М., «Прогресс», 1967. – 125 с.
7. Яблоньский, Г. Великая Октябрьская социалистическая революция и Польша [Текст] / Г. Яблоньский, А. Кручковский. – М., Политиздат, 1967. – 120 с.
8. Дильонгова, Г. Історія Польщі 1795-1990 [Текст] / Г. Дильонгова; пер. з пол. М. Кірсенка. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 239 с.
9. Алексієвць, Л. М. Польща в 1918-1926 р.: особливості відродження національної державності, формування суспільно-політичного устрою [Текст]: дис... д-ра іст. наук: 07.00.02 / Л. М. Алексієвцю – Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка, 2007. – 455 арк.
10. Красівський, О. Я. ЗУНР і Польща: політичне та воєнне протиборство (листопад 1918 – липень 1919 рр.) [Текст] / О. Я. Красівський. – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999. – 43 с.
11. Красівський, О. Східна Галичина і Польща в 1918–1923 рр.: Проблеми взаємовідносин [Текст] / О. Красівський – Українська академія державного управління при Президентіві України, 1998. – 299 с.
12. Брехуненко, В. Війни українських козаків з Росією до часів Богдана Хмельницького [Текст] / В. Брехуненко. – К., 2007. – 64 с.
13. Юсупов, Р. Р. Власть и интеллигенция: Из истории Польши XX столетия (1918–1980 гг.) [Текст] / Р. Р. Юсупов. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1996. – 312 с.
14. Алексієвць, Л. М. Польща: шляхи відродження державної незалежності: 1918–1939 [Текст] / Л. М. Алексієвць. – Т.: Економічна думка, 2002. – 270 с.
15. Віслінський, М. Польща [Текст] / М. Віслінський. – Х.-О., «Молодой більшовик», 1931. – 52 с.

References

1. Dragomanov, M. (1910). Historical Poland and great Russian democracy. Saint Petersburg, Russian empire, 489.
2. Kalenichenko, P.M. (1971). The great October and revolutionary motion are in Poland. November 1917 – October 1919. Kyiv, USSR: Naukova dumka, 343.
3. Misko, M. V. (1957). October revolution and renewal of independence of Poland. Moscow, USSR: Izd-vo Akad. nauk SSSR, 226.
4. Steckeich, S. M. (1966). Working motion in Poland in 1918-1919 (November 1918 – July 1919). Leningrad, USSR: Leningr. un-t, 264.
5. Kozlovskij, C. (1980). Essays of history of Polish working motion. Moscow, USSR: Politizdat, 383.
6. Jablon'skij, G. (1967). Great October and independence of Poland. Moscow, USSR: Progress, 125.
7. Jablon'skij, G., Kruchkovskij, A. (1967). Great October socialistic revolution and Poland. Moscow, USSR: Politizdat, 120.
8. Dil'ongova, G. (2007). History of Poland 1795-1990. Kyiv: Kievo-Mogiljans'ka akademija, 239.
9. Aleksievec', L. M. (2007). Poland in 1918-1926: features of revival of the national state system, forming of the social and political mode. Ternopil, 455.
10. Krasivs'kij, O. J. (1999). West Ukrainian People's Republic and Poland: political and military opposing (November 1918 – July 1919). Lviv, 43.
11. Krasivs'kij, O. (1998). East Galychyna and Poland in 1918–1923: Problems of mutual relations. Kyiv, 299.
12. Brehunencko, V. (2007). Wars of the Ukrainian cossacks with Russia to times Bohdan Khmelnytskyi. Kyiv, 64.
13. Jusupov, R. R. (1996). Government and intelligentsia: From history of Poland XX centuries (1918–1980). Kazan': Izd-vo Kazanskogo un-ta, 312.
14. Aleksievec', L. M. (2002). Poland: ways of revival of state independence: 1918–1939. Ternopil: Ekonomichna dumka, 270.
15. Vislins'kij, M. (1931). Poland. Kharkiv-Odesa, USSR: Molodoj bil'shovich, 52.

*Рекомендовано до публікації д-р істор. наук, професор Журба М. А.
Дата надходження рукопису 18.02.2015*

Гайдай Валентин Вікторович, аспірант, кафедра історії і археології слов'ян, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, ул. Пирогова, 9, г. Київ, Україна, 01601
E-mail: feodalizm515@ukr.net

УДК 261.5 (477) «18»

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39390

МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ І ГАЛИЦЬКИЙ ІОАНІКІЙ (РУДНЄВ): ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

© Н. В. Баранова

В статті висвітлюється життєвий шлях одного з найвизначніших церковних діячів кінця XIX ст., митрополита Київського і Галицького Іоанікія (Руднева). Робиться спроба аналізу його діяльності як духовного просвітника та єпархіального архієрея. Приділено увагу основним напрямам роботи церковного діяча та охарактеризовано її результати. Особливо виділені такі сфери діяльності митрополита Іоанікія, як благодійництво та просвітництво

Ключові слова: церковний діяч, духовний провідник, митрополит Київський і Галицький, християнська мораль, ідеали віри